

פרשת פקודי

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֱמוּנָה – פְּקוּדֵי

שְׁמוֹת . . . וַיִּקְהַל פְּקוּדֵי – מה סוד הקשר שביניהן?

פרשתנו חותמת את ספר שְׁמוֹת וכידוע זכתה כל פרשה לשם ייחודי משלה. השם שניתן לפרשה (בדומה לשמו של האדם), מייצג על דרך פנימיות, את המהות הפנימית של הפרשה הנושאת אותו. המילה 'פרשה', מהשורש פ.ר.ש, כמו מרמזת על שתי משמעויות, הנגזרות משורש זה. מחד, שמה של הפרשה, כמו מייחד ומחבר את הפרשיות השונות שבה, בכך שהוא מהווה מכנה-משותף לכולן, ומשמש מעין "מפתח-מאסטר", באמצעותו ניתן לפרש ולהבין את הקשר שביניהן. מאידך, היא קרויה 'פרשה', כדי לציין את הייחודי שבה, המבדיל אותה, וכמו מפריש אותה מחברותיה/משכנותיה. השנה היא שנה חריגה, מעוברת, ולכן פרשת פקודי נקראת בנפרד מהפרשה הקודמת לה, וַיִּקְהַל. לעומת זאת, בשנים רגילות נקראות הפרשות וַיִּקְהַל וַפְּקוּדֵי, כשהן מחוברות, ברצף, ע"י שבעה עולים, כאילו היו פרשה אחת שלמה. ונשאלת השאלה, מה המיוחד בשתי פרשיות אלה, המאפשר לכרוך אותן ולקרותן כאחת? ויש מקום גם לשאול, מה לשתייהן ולספר שמות, ומדוע דווקא הן זכו לחתום את ספר שְׁמוֹת?

כדי שנוכל להשיב, עלינו לעלות לשורשה של כל אחת מהפרשיות, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשמה. הראשונה שבהן קרויה 'וַיִּקְהַל', משרש ק.ה.ל, על שם פעולת הכינוס באמצעותה הקהיל משה רבינו את כָּל עם ישראל, על מנת להעביר ולהבהיר להם את מצוות המשכן, את חשיבותה ואת הוראותיה. המטרה הכללית היא, התכללות וחיבור של עם ישראל עם הקדושה, עם האלוקות, וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם". כדי להתחבר אל הקדושה, או לאפשר לקדושה לשכון בתוך עם ישראל, דרושה קודם התכללות של עם ישראל עם עצמו. לפרט, אין כאן לכאורה, משמעות או חשיבות, "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי". כָּל יְהוּדִי יִכּוּל לְשַׁמֵּשׁ כְּלִי קִיבוּל לְאֱלוּקוֹת, בֵּין אִם הוּא כֹהֵן, לוי או יִשְׂרָאֵל, כָּל הַצֶּבֹאֵר, צְדִיקִים, בִּינוּנִים ורשעים. המטרה היא העיקר וכל המרבה להביא, הרי זה משובח. ואכן, כפי שמעיד הכתוב "וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה". כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יוצאים מחוברים כעדה, מקושרים לפנימיות שבדברי משה. כאן באה סדרה של פסוקים, המתארת הכללות: "וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׂאָו לְבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רִחוּ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת ה'..." "וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ..." "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת... הֵבִיאוּ", ועוד כהנה וכהנה פסוקים, המלמדים על נתינה של כָּל ישראל, ללא הגבלה וחשבון. עד אשר באים "כָּל הַחֲכָמִים הַעֹשִׂים אֶת כָּל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ", וכמו קובלים בפני משה, על ריבוי התרומות מכל הסוגים, עד שמשה צריך לעצור את הזרם, "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה... אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לְתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ". בני ישראל משתדלים לעצור בעד עצמם, "וַיִּפְלֹא הָעָם מִהֲבִיָּא". ובסך הכול "וְהַמְּלָאכָה הַיְתֵדָה דִּיִּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר".

לעומת זאת, שמה של פרשת 'פְּקוּדֵי', בא משרש פ.ק.ד. המשמעות המקובלת של 'לפקוד' היא לְמַנּוֹת, לספור. בפרשת פְּקוּדֵי, מספרת לנו התורה בפרוטרוט, על תוצאות ה"התרמה", לסוגי התרומה השונים, וגם מתארת לפרטי פרטים, את מהלך בניית המשכן וכליו, וחמרי הגלם שנדרשו לשם כך, עד אשר מושגת המטרה, "וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן". אם נעיין במילון, נגלה שמהשורש פ.ק.ד נגזרות משמעויות נוספות, רבות ושונות כמו: פְּקוּדָה – מלשון ציווי והוראה, מינוי והטלת תפקיד על מישהו, זכירה לטובה במעשה, והיעדרות או החסרה. נסתפק במשמעויות שהבאנו, אך נשתדל גם להבין כיצד נובעות כל המשמעויות הנ"ל מאותו השורש פ.ק.ד, ועוד יותר ננסה לגלות כיצד הן קשורות לפְּקוּדֵי המשכן. אם נחפש אחר המופע הראשון של שורש זה בתורה, נגלה אותו בספר בראשית במשמעות של זכירה מעשית לטובה, "וְהָיָה פְּקֹד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר". קודם לכן נראה היה כאילו קיים נתק חלילה, בין הקב"ה ובין הבטחתו לאברהם. זכירה היא בעצם חיבור, בניגוד לשכחה, שכמוה כניתוק מהנשכח. והנה שב החיבור שהיה קיים כל הזמן, ומתגלה בעמידה בהבטחה.

וכיצד נעשה המפקד? כאן נסתייע במופע אחר של השורש, בעצה שמעניק יוסף לפרעה, כיצד להתמודד עם שנות הרעב הקרבות, "וַיַּעַשׂ פְּרֹעַה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ וְחָמַשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שָׁנֵי הַשָּׁבַע". כאשר רוצים לפקוד עם, דרושים פְּקִידִים שיוכלו לפקוד אותו. הכל טוב ויפה, אך עדיין לא גילינו מדוע דווקא באמצעות השורש פ.ק.ד? הצעד הבא של הפוקד, עשוי לקרב אותנו למהות השורש. הפוקד אינו עורך את המפקד באמצעות כרוזים, לוחות מודעות או התקהלויות, אלא פנים אל פנים. הפנייה אינה אל הכלל, אלא ישירות, אל הפרט דווקא. הוא ניגש אל ביתו של הנפקד ו... דופק על דלת ביתו. מעניין שהשורשים פ.ק.ד ו-ד.פ.ק בנויים מאותן האותיות. נתהה לרגע על קנקנה של הדפיקה. ניתן למצוא בתנ"ך כולו רק שלשה פעלים הנגזרים משורש זה. שניים מהם אכן מתייחסים לדפיקה על דלת, כמו שאנו מוצאים בשיר השירים, "קוֹל דוֹדִי דוֹפֵק פֶּתַחִי לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי". ניתן לחלק את השורש ד.פ.ק לשתיים, במתכונת ד-פ.ק, או דלת-פ.ק. צירוף זה, כמו רומז לקול הנקישה על הדלת – פ.ק, פ.ק, פ.ק. לא לחינם קיבל הפקק את שמו, המזכיר לנו את הקול הנשמע בשעה שחולצים אותו מהבקבוק.

ומי הן הדמויות השכיחות, הדופקות על הדלת? באחד מהפיזטים הנפוצים בסליחות, אנו מוצאים "כְּדָלִים וְכַרְשִׁים דְּפִקְנוּ דְלִתְיָד". שמו של הדל, כמו מרמז מחד על הדלת הסגורה בפניו, מולה הוא עומד תדיר ועימה עליו להתמודד. ומאידך, מרמז שמו של הדל, על הצורך שלו לדלות לעצמו ולמחייתו, מבארות שופעות של אחרים. אך לא רק הדלים שואלים ומבקשים, גם פקידי המס, הגובים למיניהם ושאר הפוקדים, עניינם להוציא דבר מה מבעד לדלת, כסף, תבואה, סיוע, מידע וכיו"ב. לכך כמו מרמזת חלוקת השורש במתכונת פ-ק-ד <= פוק דלת. השורש פ.ו.ק, מלשון להפיק, עניינו

יצאה/הוצאה, וממנו נגזרת גם פעולת ההפקה של תוצר מבוקש מחומרי גלם. הפוקד כמו בא להפיק ולהוציא החוצה, דברים המצויים בפנים, מעבר לַדְלֶת הסגורה. הדבר הראשון אותו מבקש הפוקד להוציא אליו הוא הנפקד, כדי שיוכל אחר כך להמשיך ולבדוק עימו, מה עוד נכון או ניתן להוציא. אגב, מעניין לגלות שגם השורש ק.פ.ד (שאף הוא מורכב מאותן אותיות), עניינו החסרה וקיפוח, כמו בביטוי "קפד ראשו", במשמעות של להשמיט את הראש (לחתוך אותו). וקבעו כבר חז"ל, "ולא הקפדן מלמד". מי שמזלזל ומחסיר מכבודם ומכישוריהם של תלמידיו, לא יצליח בתפקידו, כי בכך הוא מצמצם בפועל את כלי הקיבול שלהם. במקביל, הוא מחסיר למעשה גם מעצמו ומיכולותיו כמלמד.

אך להבדיל מפקידים הנשלחים ע"י מלך בשר ודם, מדובר פה במפקד מטעם מלך מלכי המלכים הקב"ה. הם אמורים אכן "להפיק" מכל נפקד תשלום חובה של מחצית השקל, אך סכום פשוט זה, כמו מקנה לו "מניה" של "עם ישראל" בעירבון שאינו מוגבל. הוא "קונה" לעצמו את הזכות להיות שותף במידה שוה, בכל קרבנות הציבור של עם ישראל. הפוקדים אינם פותחים רק את דלת ביתו המגושמת של הנפקד, מדובר בפתיחת הדלתות של הלבבות, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". כמו בא לרמז שמלבנו של יהודי אמורה לזוב (ידבנו ~ יזבנו, ד' ו-ז' מתחלפות) אהבת ישראל, בדומה ל"ארץ זבת חלב ודבש". הקב"ה קורא לעם ישראל, "פתחי לי אחתי רעיתי...", "ופתיחת הדלת והלב לתרומה, פועלת גם בכון ההפוך ומאפשרת לאורות רוחניים ולשפע אלוקי להיכנס פנימה. על דרך המשל, כמו נפתחות החסימות שבעורקים, והדם זורם כשהוא מועשר בחמצן.

חז"ל משתמשים בביטוי "צא ולמד...", ובארמית "פוק חזי" (צא וראה). תנאי הכרחי ומוקדם ללימוד ולגילוי, הוא היצאה מן המיצרים ומההסתגרות מאחורי הַדְלֶת, ב-ד' האמות הפרטיות והאנוכיות. מצוות המפקד מתבססת על "תשא את ראש קני ישראל לפקדיהם". יש לרומם ולייקר כל יהודי, מתוך ידיעה שהקב"ה צפן בתוכו אוצר ייחודי, שצריך רק לגלות אותו ולהוציאו לאור. לכן, יש מקום לטיפול אישי פרטני בכל יהודי, כדי לעזור לו לגלות את הטוב הייחודי שבו, ולהאיר באמצעותו גם לסובבים. להפיק, אפשר רק ממי שיש בתוכו, והרבה שליחים ופוקדים יש לו לקב"ה, הדופקים על דלתותינו, כדי שנתחיל להפיק מעצמנו את המיטב.

פעולת הפקידה, מתעלמת לכאורה מהכלל ומתמקדת בפרט. המדרש ממשיך את המיפקדים שנעשו במדבר, להתנהגותו של אדם המחזיק בכיסו אבנים יקרות. מעת לעת, הוא חש בצורך להוציא אותן ולמנותן מחדש. פעולה זו גורמת לו להרגיש טוב מחד, לחוש הנאה מבעלותו על אוצר שכזה. פעולת הספירה במקרה זה, אינה נעשית בזריזות וכלאחר יד, אלא כל אבן זוכה להתבוננות מעמיקה ולהתייחסות מיוחדת למאפיינים שלה (גודל, צורה, גוונים ועוד). מאידך, הפקידה מרגיעה את הבעלים מחששות שוא: האם נעלמה או נגנבה אחת מהן? או שמא רק נדמה היה לו, שברשותו אוצר כזה?

קל לראות, ששתי הפרשות מיצגות גישות הפוכות, לכאורה. בפרשת וַיִּקְהַל, ההתייחסות היא גלובאלית, לכלל, מבלי לתת מקום לפרט ואילו בפרשת פְּקוּדֵי, יש התייחסות לכל פרט, כל פרט חשוב ונחשב, ומקבל מקום ומשקל. כאשר הסדר הנכון הוא, קודם כל התלהבות וחיבור אל המסר, ואחר כך גם ירידה לפרטים, חיבור אל עולם העשייה. מדובר פה למעשה, כך מסביר הרבי מליובאוויטש, בשתי גישות של היהודי בעבודת ה'. הגישה הראשונה היא הרצון לראות אלוקות בכל, ולעשות מכל דבר משכן לה'. איסוף של הכל, ללא חשבון, מכל הבא ליד, תרומה לה', לבניית המשכן. הגישה השנייה בנויה על התמקדות בכל פרט, בדיקה של מה ניתן לעשות, עם כל סוג של חומר. לכל פריט תכונות ומעלות ייחודיות ולכן נדרשים בעבורו גם כללי עבודה משלו. כלים שנכון לעשותם מכסף, אינם מתאימים בהכרח לנחושת, ולהיפך. עודף ההתלהבות לבדו, אינו עוזר, אם לא נכנסים לפרטים ואם לא מכירים את התחום בו עוסקים.

על דרך החסידות, ניתן ללמוד על הצורך בשתי הגישות כאשר באים לעבוד את ה'. הצורה הראשונה היא, "הקהלה", איסוף וריכוז של כל ענייני האדם (כוחות הנפש, המחשבה וההרגש, וגם אמצעים חומריים), לעשיית משכן, תרומה לה'. הצורה השנייה היא "פקודי", בחינת כל פרט ואמצעי, כיצד ניתן לנצל אותו, בצורה המיטבית, לבניית המשכן, ועריכת חשבון לגבי כל פרט ופרט. כעת ניתן לראות את הזיקה שבין שתי הפרשות לספר שְׁמוֹת. הספר פותח במעין מפקד שמי, של בני ישראל הבאים מצרימה, במתכונת פְּקוּדֵי. אך עצם מהותו של הספר היא "היום הַזֶּה נִקְרָא לְעַם", הפיכתם של בני ישראל לעם, במתכונת וַיִּקְהַל. ובחיתומו של הספר, כמו מתהפכות להן היוצרות, והסדר הנועל הוא וַיִּקְהַל – פְּקוּדֵי. ניתן אולי, להמשיל זאת לאיברים שבגוף. כל איבר מקבל חיותו מהגוף, אך גם חיותו של הגוף באה וניזונת מחיותם של האיברים, כשכל איבר תורם את חלקו הייחודי. לומר לך שכל עניינו של יהודי הוא לשמש כאיבר בגוף הקרוי עם ישראל, וגם להיפך, ללא סתירה, שכל יהודי הוא בגדר עם ישראל בזעיר אנפין, ובלעדיו עם ישראל אינו שלם, "לבלתי ידח ממנו נדח". יש כאן מעין מעגל חוזר, של מן הפרט אל הכלל ומן הכלל אל הפרט.

דבר חסידות

"לא טוב היות האדם לבדו אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ" (בראשית ב, י"ה). פירושו: אילו היה האדם יחיד בעולם, היה עלול לטעות ולחשוב שהוא מושלם. לכן עזר לו הקב"ה וסיפק לו אמצעי עזר – את הזולת, כדי שכשיראה חיסרון בזולתו, המכעיס אותו, יבין ויגלה שגם בו עצמו מצוי מעין אותו פגם (הגיבן נזכר בחטוטרות שהוא נושא, כאשר הוא רואה גיבן אחר). (מעובד מתוך איגרות קודש-אדמו"ר הזקן)

שבת שלום ומבורך

||| / |||

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, אנא פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.